

Európske Hospodárske Spoločenstvo

- dôjde k zmenám - nová dodatočná konkurencia- toho sa treba obávať, to spôsobí najväčšie problémy
- vnútorný trh - do akej miery sa to bude týkať Slovenska
- 3 možnosti, ako byť úspešný v ES
  - výrobcovia aj obchodníci musia byť lepšie informovaní
  - musia ponúkať lepšiu kvalitu
  - zlepšiť svoju schopnosť konkurovať v cenách, v balení av dodacích lehotách
- do akej miery sa to bude týkať výr. podnikov
  - budú oveľa viac postihnutí ako obchodníci- lebo sú zodpovední za kvalitu, balenie, dodacie lehoty aj ceny
- obchodník bude môcť predat' len tovar zodpovedajúci najlepším podmienkam v konkurencii
- do akej miery sa zmenia medzinár. ceny - zmenia sa na základe zvýšenej konkurencie - tá bude vyvolaná novou medzinár. konkurenciou, ktoré budú stáť mimo ES (zrušením hospodárskych hraníc)
- výsledok : každá zvýšená konkurencia bude viesť k nižším cenám - voľný trh
- do akej miery sa bude týkať otázka voľného trhu prepravných podnikov - členských aj nečlenských krajín ES
  - preprava bola zo strany ES preťažovaná, ale aj chránená
  - existujú rozdiely v nákladových poplatkoch
  - rozdiely v nákladoch prepravy boli až 100-200% - v dôsledku zdaňovania dopr. vozidiel

napr. Holandsko- daň z vozidla	16335 bodov
Belgicko	4140 bodov
Francúzsko	595 bodov
Nemecko	52520 bodov
- do akej miery sa zmení hosp. situácia pre tých, ktorí nebudú členmi ES.
  - hosp. situácia sa podstatne zmení - vo všetkých hosp. oblastiach - bude treba podávať ešte väčšie výkony - v dôsledku ešte väčšej konkurencie
  - ak budú jednotlivé podniky ochotné investovať do najmodernejších strojov a technológií, zaviesť špičkovú baliacu techniku, plniť dodacie podmienky, predávať kvalitné výrobky - tak nemusíme mať obavy
  - naopak väčší trh viacej pojme
- čo je prítiažlivé na vnútornom trhu ES?
  - je to trh, ktorý má 325 mil. obyvateľov - obrovská kúpna sila EU- 325 mil, USA- 246 mil, JAP-123 mil
  - dôležitý nie je len počet obyvateľov ale aj nároky spotrebiteľov
- aké sú prednosti spotrebiteľov?
  - voľné cestovanie - bez kontroly na hraniciach
  - voľný predaj tovaru aj nákup
  - zjednodušovanie noriem - uznávanie národných noriem - totožné s eur. normami
  - uznávanie vysokoškolských diplomov a skúšiek
  - voľnosť pre slobodné povolanie advokáti, auditori, lekári, učitelia, umelci
  - voľný pohyb kapitálu, peňazí - zrušená kontrola, neobmedzené možnosti, nákup CP
  - jednotná mena - ECU
  - možnosti poistenia bez obmedzenia
  - vyrovnané spotrebné dane
  - zrušená daň z luxusu
  - voľná dopravná politika - po zemi aj vo vzduchu
  - medzinárodné tendre na verejné zakázky - percentuálne obmedzený počet týchto tendrov - do 15%
  - sociálne aspekty
    - jedna z najdôležitejších a najobtiažnejších otázok, existujú rozdiely v jednotlivých štátoch , v platoch, pri spolurozhodovaní v podnikoch, v dovolenkách, v prac. dobe...
- aké odvetvia budú mať ťažké problémy
  - strojárne podniky - obrábacie, text. stroje,...
  - automobilový priemysel
  - chemický
  - letecký
  - telekomunikácia, atď.

Právny a inštitucionálny základ európskych spoločenstiev

- od skončenia 2. sv. vojny prešla záp. Európa integračným vývojom: dynamický vývoj v ekonomike, v politike mal také veľké dôsledky aké dovtedy neboli zaznamenané
- prijala sa deklarácia 9. mája 1950 - autor vtedajší min. zahraničných vecí Robert Schuman, podstata:
  - návrh na zjednotenie a spoločné využitie zdrojov uhlia a ocele - medzi Franc. a Nemeckom., vytvárala priestor aj pre iné štáty, aby do tohto združenia mohli vstúpiť
- 18. apríl 1951 - Rímske zmluvy : 6 krajín : Belg., Franc., Tal., Lux., Hol., SRN., založili Európske spoločenstvo uhlia a ocele
- podľa zmluvy bol vytvorený nadnárodný výkonný orgán
- označovalo sa „ Vysoký úrad“ boli mu zverené široké nariadené a výkonné právomoci - nielen členským štátom ale aj individ. podnikov.
- bol zložený z 9 nezávislých predstaviteľov, ktorých menovali členské štáty
- nad vysokým úradom bolo zhromaždenie - len ono mohlo rozpustiť vysoký úrad, právo aj politické kontroly
  - bol nezávislý, ale mal povinnosť konzultovať s radou ministrov
- existovala súdna kontrola nad Vys. úradom, rozhodnutia mohli byť vyhlásené za neplatné ak boli protizákonné
- o niekoľko rokov boli vytvorené ďalšie dve integračné celky:
  - EHS - európske hosp. spoločenstvo - s cieľom vytvoriť spoločný trh, kt. by umožňoval hosp. rast, väčšiu stabilitu, vyššiu živ. úroveň a tesnejšiu spoluprácu medzi členmi
  - Euratom - európske spoločenstvo jadrovej energie- úloha rozvíjať mierové využitie atóm. energie v členských štátoch
- Prvým právnym základom sa stali Rímske zmluvy, ktoré boli podpísané 27. marca 1957. Bolo to práve EHS, ktoré sa stalo od začiatku dominujúcou silou zeleného západoeur. integr. procesu. Vytvorením EHS a Euroatomu nastala situácia, keď v spoločenstve existovali správne orgány spoločné pre všetky 3 celky. Táto anomália platila do roku 1965, keď došlo k jej odstráneniu tzv. zlučovacou zmluvou, ktorou bola konštituovaná len jedna rada a jedna komisia pre celé spoločenstvo. Od tej doby existuje aj spoločný rozpočet.
- Prvý krok k zjednoteniu Európskeho spoločenstva. Spoločenstvo sa rozšírilo na 12 krajín prístupím VB, Írska, Dánska, Grécka, Špan., Portug. Bol vytvorený jednotný európsky zákon, ktorý vstúpil do platnosti 1.7. 1987. Priniesol podstatné zmeny v procedúrach pravidiel - položil právny základ pre európsku politickú spoluprácu.
- Existujú 4 hlavné orgány ES:
  1. Rada ministrov Európskych spoločenstiev
  2. Komisia Európskych spoločenstiev
  3. Európsky parlament
  4. Európsky súdny dvor
- 1.** je to najvyšší výkonný orgán zložený z 12 člen. štátov, z ktorých každý vyšle spravidla jedného svojho ministra špecializovaného na problematiku zasadaná. Za hlavných predstaviteľov sú považovaní ministri zahraničných vecí = rada pre všeobecné záležitosti. K častým schôdzkam dochádza aj na úrovni ministrov dopravy, poľnohosp., atď. Rada sa schádza predovšetkým k prejednávaní záležitostí - ich právomoc je odvodená priamo zo zriaďovacej zmluvy článok 145 Rímskej zmluvy, zabezpečuje koordináciu všeobecnej hosp. politiky členských štátov.
  - Formy rozhodnutia:
    - nariadenia predstavujú normy obecnej právnej povahy, ktoré sú (úplné) záväzné a sú priamo aplikovateľné vo všetkých členských štátoch (čl. 189 odst. 2)
    - direktívy sú záväzné iba z hľadiska cieľov, alebo výsledkov, ktoré majú byť aplikáciou týchto direktív dosiahnuté (čl.189 odst. 3 + čl. 161 odst. 3)
    - rozhodnutia a názory nie sú záväzné a nemôžu ukladať adresátom žiadne právne povinnosti (čl. 189 odst. 5 + čl. 161 odst. 5)
  - Predsedsníctvo v Rade sa obmeňuje v pravidelných 6-mesačných intervaloch medzi jednotlivými čl.štátmi. Pri rozhodovaní prináleží čl. štátom nasledujúci počet hlasov (tzv. kvalifikovaná väčšina - predstavuje 54 hlasov z celkových 76) Nem., VB., Fr., Tal., - po 10 hlasov; Špan. - 8 hlasov; Bel., Hol., Gr., Port., - po 5 hlasov; Dánsko, Írsko - 3 hlasy; Luxembursko - 2 hlasy
- 2.** Komisia Európskych spoločenstiev
  - Európska komisia je zložená zo 17 členov, kt. sú menované vládami čl. štátov. Sú úplne nezávislé a sú povinné riadiť sa výlučne záujmami Spoločenstva ako celku
  - disponuje širokými právomocami : dbať o riadne fungovanie trhu, je nositeľom výkonných právomocí, je iniciátorom politiky spoločenstva a chráni jeho záujmy
- A) komisia má dohľad na fungovanie zmlúv a to:
  - a) či ustanovenia zmlúv sú aplikovateľné v súlade s ich obsahom
  - b) môže dávať podnety ak dôjde k porušeniu zmluvy - tento podnet môže dať aj čl. štát, firma, atď.
  - c) môže dávať odporúčenia zamerané na zlepšenie funkčnosti Eur. spoločenstva

B) komisia má výkonnú právomoc

- ide o vydávanie rozhodnutí a úprav týkajúcich sa realizácií niektorých ustanovení, napr. vydali sa zjednocovacie ustanovenia niektorých medzinár. zmluvných dojednaní, subvenovanie, spoločná ochrana rybolovu

- obhospodarovanie komunitárnych fondov

Eur. sociálny fond, E. poľnohosp. fond, E. regionálny rozvoj, E. fond na ochranu živ.prostredia

- pri komisii sú vytvorené výbory, ktoré riešia 3 okruhy činností:

- poradný výbor pre riešenie jednotného trhu

- výbor pre riadenie opatrení pre poľnohosp. trh

- výbor pre reguláciu spoločných colných taríf, zdravotných a veterinárnych noriem a pod.

3. Európsky parlament - nie je to rada Európy !

- je volený od roku 1979 priamym hlasovaním na základe všeob. hlasovacieho práva

- EP má 518 poslancov, z ktorých pripadá na :

Nem., VB., Fran., Tal. po 81 miest; Špan. 60 miest; Hol. 25 miest; Bel., Gr., Port., 24 miest; Dánsko, Írsko 15 miest.

- na čele je predseda, ktorý má 14 podpredsedov. Mimo augusta zasadá pravidelne vždy v 1. týždeň v každom mesiaci + mimoriadne zasadnutia

- existuje 18 stálych parlamentných výborov. Zasadnutie parlamentného výboru, schôdzky pol. skupín sa spravidla konajú v Strassburgu.

Parlament . má právo odmietnuť rozpočet ako celok a pokiaľ ide o jeho časti (výdaje na sociálny fond - príklad) môže prostriedky premiestňovať z jedného fondu do druhého alebo ich zmeniť (znížiť, zvýšiť)

4. Európsky súdny dvor

- zložený z 13 sudcov - menovaní na funkčné obdobie 6 rokov

- sú menovaní dohodou medzi vládami čl. štátov

- právomoci: - vydáva opatrenie, na zákl. ktorých zisťuje, či čl. štáty nejdajú v rozpore s povinnosťami vyplývajúcimi zo zmlúv

- robia predbežné nálezy týkajúce sa výkladu zmluvy

- vydávajú opatrenia k náprave škôd spôsobených činnosťou orgánov Spoločenstva

- vydávajú právne názory o zlučiteľnosti medz. zmlúv a dohôd so zakladajúcimi zmluvami (Parížska a Rímske zmluvy)

Veľká aktivita - prejednálo sa 3600 prípadov od začiatku (3100 sa týkalo ES)

Okrem 4 základ. orgánov: existuje aj dohľadaci súd - úlohou je dohliadať nad rozpočtovými výdavkami.

Cesty, ktoré viedli k jednotnému trhu

Parížska zmluva - Rímska zmluva - Biela kniha aj Dohľadaci súd - úlohou je dohliadať nad rozpočtovými výdavkami

- zámer - vytvoriť jednotný spoločný trh, charakterizovaný voľným pohybom tovaru, služieb, prac. síl, kapitálu.

- k jeho realizácii bolo treba prekonať viacero prekážok:

1. fáza - odstrániť clá medzi čl. krajinami

odstrániť množstevné obmedzenia

2. fáza - odstrániť rozdiely medzi tech. normami a štandardami + zjednotiť veterinárne a rastlinno-lekárske úpravy na úseku poľnohospodárstva, rôzne daňové hľadiská, prístup k voľnému pohybu osôb, kapitálu, služieb,...

Aj keď sa zdá, že proces vytvorenia jednotného trhu je dokončený, ešte stále treba riešiť mnoho problémov - najmä právnych, problémy v poľnohospodárstve - ochrana domácich výrobcov, atď.

- od 80-tych rokov - hospodárska prosperita; výmena medzi čl. štátmi sa zvýšila 7 násobne (v priebehu trvania EHS) - inde 3 násobne; produktivita v poľnohosp. 3 násobne, v USA 2 násobne; HDP sa zvýšil 2 násobne, atď.

- integrácia trhu predstavuje obrovský potenciálny ekonomický prínos - odhad 200 mld. ECU

- mohli sa získať odstránením prekážok, ktoré ovplyvňujú výr. sféru - 86 mld. ECU

- v oblasti obchodu - 11 mld. ECU

- z väčšieho rozsahu pôsobenia ekonomiky 64 mld. ECU

- z vyššej výroby - 49 mld. ECU; reprezentovalo to približne 5% nárast HDP EÚ (po odstránení týchto prekážok)

Integrácia trhu v strednodobom výhľade:

- došlo k deflácií - zníženiu spotreb. cien o 6%

- zvýšenie zamestnanosti - o 5 mil. prac. miest

- zvýšenie životnej úrovne

Ceciniho správa kritizovala, že rozčlenenie má nepriaznivý dopad na ved. tech. rozvoj

- v štátoch ES existuje 1 mil. vedeckých pracovníkov, v USA 723 000, v Jap. 435 000
- ale dosahované výsledky nie sú adekvátne vysokému počtu pracovníkov v porovnaní s USA a Jap.

Z 37 dominantných oblastí budúcnosti; v 31 - dominantné USA, iba 2 - ES, 4 - Jap.

Čo do výšky výdavkov na výskum - v EÚ - 460 mld ECU- t.j. menej ako v USA - 1 bilión ECU.

Správa úvádza, že využitie ved.-tech. potenciálu je podmienené vytvorením účelného rozloženia nákladov na výskum, odstránením duplicity, využitie informácií (vzájomné), vytvoriť lepšie podm. pre mobilitu ved.-výsk. pracovníkov, zjednotenie stratégie a odstránenie roztrieštenosti národných štandardov a tech. prekážok - bolo treba prijať opatrenia na zabezpečenie voľného pohybu výrobkov, ochrany spotrebiteľov a ochrany živ. prostredia.

- poľnohospodárstvo- 2/3 všetkých fondov ES sú príspevky do poľnohospodárstva- snaha obmedziť tieto dotácie
- energetika - spotreba klesla od 1. energ. krízy v 1975 o 31%
- zblíženie menovej politiky - vytvorením európskeho menového systému

Problémy a prekážky, ktoré bránia rozvoju vzájomného obchodu

- majú vplyv na vysoké hosp. straty v ES a náklady, ktoré musia vynakladať na ich odstránenie. Existuje 12 národných trhov, tie sú rozdielne čo do rozsahu a štruktúry. Existujú vzťahy (trhy) medzi trhom ES a napr. USA trhom, alebo Japonským trhom. Negatívne dôsledky, ktoré plynú ešte z niektorých nedoriešených problémov - bránenie voľnému pohybu tovarov, čo vyplýva z fyzických hraníc ako aj z rozdielných národných noriem štandardov. Ďalším problémom je že nie sú zdroje na výskum a vývoj = dochádza k určitej duplicite medzi členskými štátmi, čím dochádza k plytvaniu zdrojov.

V roku 1986 požiadal predseda komisie ES p. Cockfield známeho odborníka p. Cecciniho, aby vypracoval súhrnnú štúdiu, alebo projekt plne integrovaného trhu. Výsledkom Cecciniho správy bolo zistenie, že prechod k plne integrovanému trhu predstavuje obrovský ekonomický potenciálny prínos - až 200 mld ECU. Tieto úspory bolo možné získať odstránením prekážok vo výrobnnej sfére - 86 mld ECU, v oblasti obchodu - 11 mld ECU, z väčšieho rozsahu ekonomiky - 86 mld ECU, z rozsahu výroby - 86 mld ECU.

Integrácia trhu v strednodobom výhlade priniesla ďalšie výhody - došlo k deflácií spotrebiteľských cien o 6%, zvýšilo zamestnanosť o 5 mil. miest, zvýšenie životnej úrovne. Cecciniho správa kritizovala, že parti- kulácia (rozčlenenie) má nepriaznivý dopad na vedecko-technický rozvoj. Vravil, že v USA je 723000, v Japonsku 450000 vedcov a výskumníkov, ale výsledky tomu nie sú adekvátne. Dominantné postavenie majú američania. Využitie vedecko-technického potenciálu je podmienené vytvorením účelného rozloženia nákladov na výskum, odstránením duplicity, využitím vzájomných informácií, vytvorením podmienok pre mobilitu vedeckých pracovníkov z krajiny do krajiny, odstránenie roztrieštenosti národných štandar- dov, zjednotenie stratégie. Kvôli technickým prekážkam bolo treba prijať opatrenia na zabezpečenie voľného pohybu výrobkov, ochranu spotrebiteľov a ochranu životného prostredia. Týkalo sa to oblasti vnútorného trhu.

Vzťahy ES k vonkajšiemu svetu

Možno povedať, že od založenia ES sa vytvárajú podmienky pre vyvážené (nadštandardné) vzťahy s okolitým svetom. V súčasnej dobe je v Bruseli akreditovaných okolo 150 misií. ES má viac než 80 stálych zoskupení. S väčšinou krajín sveta má ES uzatvorené obojstranné dohody najrôznejšieho typu. Najväčší význam v ES má spolupráca so vzťahom k EFTA (Európske spoločenstvo voľného obchodu) - najväčší obchodný partner. Prúdi sem asi 1/3 vývozu a dovoz z EFTA do ES tvorí asi 1/2 všetkého dovozu. Existuje tu vysoký stupeň prepojenia ekonomík vo forme priamych investícií - joint ventures, priemyselná kooperácia, existujú tu dohody o voľnom obchode s priemyselnými výrobkami. Charakteristickým rysom pri týchto výrobkoch je, že sú tu odstránené clá a množstevné kvóty. Existujú tu jednotné pravidlá o pôvode tovaru, ktoré sa vzťahujú iba na výrobky, ktoré boli vyrobené, alebo prešli podstatným stupňom spracovania v ES a v EFTA. Existujú tu jednotné pravidlá pre poskytovanie štátnej pomoci. Sú tu dohody obmedzeného počtu koncesíí v oblasti poľnohospodárstva a rybolovu. Touto cestou bola vytvorená najväčšia trhová oblasť s trhom pre 367 mil. obyvateľov.

Existujú styky medzi ES a USA, Austráliou a Novým Zélandom. Ide o vzťahy založené na historických a strategických faktoroch. V niektorých problematických oblastiach existuje konkurencia.

Na druhej strane existovali reštrikčné opatrenia zo strany USA pri oceľarských a iných výrobkoch. Vzťahy ES s Japonskom nemajú dlhú tradíciu. Vychádza sa tu z troch prístupov:

- 1.) Dosiahnuť väčšiu otvorenosť Japonského trhu pre hotové výrobky, ale aj pre bankový a finančný sektor.
- 2.) K dovozu z Japonska je zo strany ES uskutočňované monitorovanie v niektorých oblastiach (dovoz automobilov a elektroniky). ES robí rýchle opatrenia proti príliš veľkej koncentrácii dovozu.

3.) Je tu snaha o vyššiu spoluprácu v oblasti vyspelej technológie.

Dobrá spolupráca je medzi inými krajinami systémom dohôd (asociačné, kooperačné dohody). Ak ide o krajiny karibské, tichomorské, dohody sú orientované na pomoc = 90% výrobkov dovážaných z týchto krajín je bezcolných.

Odstránenie fyzických prekážok brániacich rozvoju

- ide o prekážky, ktoré súvisia s existenciou kontrol medzi pridruženými štátmi. Je treba vykonávať kontrolu pohybu kapitálu, kontrolu prisťahovalectva, dodržiavanie zdravotných a bezpečnostných predpisov, problém zdaňovania, zhromažďovanie a vyhodnocovanie štatistiky, ochrana pred zločinnosťou, terorizmom, pašovaním drog.

A.) OBLASŤ VOĽNÉHO POHYBU TOVARU

- existuje celá rada formalít spojených s kontrolou na hraniciach do členských štátov, nerieši to ani colná únia.

Riešenie problémov v ES má dve etapy:

1.) Prvá v roku 1988, kedy došlo k zjednodušeniu hraničných procedúr, ale prenieslo sa to na vonkajšie hranice spoločenstva (napr. medzi Nemeckom a Rakúskom)

2.) V druhej etape (končila v roku 1992) došlo k úplnej eliminácii kontroly medzi členskými štátmi, bol prijatý jednotný správny dokument (SAD), prostredníctvom ktorého bolo odstránené takmer 150 a viac formalít.

Ďalšou úpravou mnohostranného charakteru bol TIR. Touto dohodou boli stanovené pravidlá prostredníctvom ktorých sa umožňuje pohyb tovaru medzi členskými štátmi.

B.) OBLASŤ VOĽNÉHO POHYBU OSÔB

Tieto opatrenia sú právne stanovené formou nariadenia. Prvým krokom k zrušeniu všetkých formalít k občanom, bolo vydané tzv. memorandum na zredukovanie colných formalít pre prechode občanov hranicami štátov ES. K zadržaniu občana ktoréhokoľvek štátu môže dôjsť iba v prípade ochrany zdravia, alebo bezpečnosti. Kontrola je vykonávaná vždy na vstupných hraniciach do štátov ES. Je už odstránená veterinárna kontrola, prispela k tomu liberalizácia obchodu s mäsom. Kontrola sa robí vždy v krajine pôvodu. Jeden z hlavných cieľov integračného procesu je nielen voľný pohyb osôb, ale aj voľný pohyb pracovných síl. Je to právo každého občana štátu ES, ktorý sa môže pohybovať po celom Európskom spoločenstve bez ohľadu na hranice. Existuje tu však ochrana obyvateľstva pred terorizmom, pašovaním drog, preto trebalo zosilniť kontroly na vstupných hraniciach (napr. Nemecko-českej, Nemecko-poľskej hranici). Bolo treba priznať členským štátom právo prijímať interné opatrenia nevyhnutné pri boji s terorizmom, narkotikami pri kontrole prisťahovalectva, pri obchode s umeleckými predmetmi.

V roku 1970 bol prijatý zákon, ktorý zakazuje diskrimináciu z hľadiska národností. Táto úprava je založená na princípe voľného obehu pracovníkov v platených profesiách a ich rovného postavenia, podobné postavenie je aj u živnostníkov - právna úprava, ktorú potvrdil aj Európsky súdny dvor a podľa tejto úpravy majú živnostníci právo usadiť sa a vykonávať svoju činnosť v ktoromkoľvek štáte za rovnakých podmienok, bez ohľadu na štátnu príslušnosť. Predpokladá sa aj existencia kritérií pre posúdenie odbornej spôsobilosti. S tým súvisí uznanie diplomov, certifikátov a ostatné kvalifikačné doklady. Oprávnenia a licencie sú na hraniciach prísne kontrolované.

Doprava. - väčšina dopravy vo vnútri ES prebieha systémom kvôt, ktoré sú stanovené pre 3. krajiny. Do roku 1993 sa kvôty stanovovali aj pre členské štáty. Oprávnenie k vydaniu licencie je na hraniciach prísne kontrolované.

Odstránenie technických prekážok

- technické prekážky sú spôsobené existenciou rôznych právnych úprav.

Prekážky - vo vzťahu k tovaru - ide o technické úpravy a normy, štandardy.

- aby sa robili prekážky dovozcom z tretích krajín

Technické prekážky sa vzťahujú na kvalitu, rozmer, fungovanie a bezpečnosť výrobku. Patrí sem aj terminológia, označenie, testovanie, balenie. Rozdiel medzi technickými normami a štandardami je v tom, že normy sú záväzné, tak, že výrobcovia sú plne viazaní. Štandardy sú nepovinné, sú len doporučením výrobcov, aby sa podľa nich riadili. Najdôlež. systém noriem a štandardov je v Nemecku, Fran., VB, vypracúvajú ich súkromné štandardizačné firmy. Výnimkou v tomto smere sú poľnohospodárske a potravinárske výrobky, kde štandardy nie sú vypracované súkromnými štandar. firmami ale vládnymi orgánmi - sú prísne záväzné. Problémy sú v rozdielnych prístupoch k problematike (každý si háji svoje záujmy).

Štandardy - CENELEC - Európsky výbor pre energetiku

ITSI - Európsky štandard pre telekomunikáciu

Certifikačné procedúry - štandardy nemohli byť použité, ak neboli certifikované.

V súčasnom ES neexistuje systém vzájomného uznávania certifikátov okrem CENELEC, ITSI, dochádza k opakovaným skúškam = zvýšenie nákladov.

-Vo vzťahu k tovaru:

Poľnohospodárstvo a potravinárstvo

- zdravotné kontroly - doterajšie direktívy a kontroly

Pre exportérov z nečlenských štátov majú najväčší význam úpravy, ktoré sa týkajú rôznych druhov výrobkov, extraktov, konzervárenských prostriedkov, emulzií, mrazených potravín, liehovín, ovocných muštov. Tieto tendencie spejú k sprísneniu ako aj k osvedčovaniu konformity výrobkov. Každý rok sa vydávajú nové direktívy, vydávajú sa na ovplyvnenie dovozu z tretích krajín, do popredia sa dáva balenie, označenie, úprava potravinových prísad.

Chemikálie a farmácie

- chémiá - jedná sa najmä o pesticídy - direktíva - kozmetické prípravky. Direktívy ovplyvňujú dovoz z 3. krajín: do popredia sa dáva balenie, označovanie nebezpeč. prípravkov, úprava potravinárskych prísad,...

Pri liečivách ide o úpravu, ktorá vychádza z modernej biotechnológie, je preskúšaná lekáskymi špec., platí tu direktíva 87/19 EHS o výrobkoch medicíny.

Strojárstvo

Pre SR je zaujímavý strojársky priemysel. Z prijatých úprav má direktívny charakter bezpečnosť strojov a tlakových nádob 87/44 EHS. Direktíva o hlučnosti žeriavov. Direktíva č. 86/44 hydraulické rýpadlo, kombajny. Direktíva o bezpečnosti strojov vychádza z dvoch cieľov:

- legislatívne upraviť prevenciu nehôd a pracovných úrazov
- odstrániť prekážky obchodu vyplývajúcich z medzinárodných úprav

Na všetky stroje dovážané do ES sa vzťahujú tieto pravidlá, okrem toho musí byť certifikát o pôvode výrobku, musí byť vypracovaná zvláštna technická súpiska, kde sa daná súčiastka vyrobí, musí mať certifikát CE a uchovať sa má 10 rokov. Najprísnejšie certifikačné pravidlá platia pre stroje, kde je veľké riziko - drevoobrábacie stroje,.. Tieto úpravy majú za dôsledok zhoršenie situácie pre tých výrobcov, ktorých výrobky sa odchyľujú od štandardu. Výrobcovia investícií budú omnoho viac skúmať možnosti uplatnenia sa na trhu terajších tretích krajín. Krajiny s prebytočnými zdrojmi - USA, Japonsko, Taiwan, Južná Korea, vkladajú svoje prostriedky do krajín ES, tam vyrábajú a tým tieto výrobky neprechádzajú takou kontrolou ako keby boli vyrobené doma a dovezené do ES.

Motorové vozidlá

- je vydaná direktíva, ktorá zjednodušuje vydávanie typových osvedčení, jedinou úpravou je direktíva upravujúca limitné hodnoty výfukových plynov u áut = direktíva 89/458 EHS - vychádza z prísne založenej normy prevzaté z USA.

Významná je aj direktíva pre poľnohospodárske a lesné traktory, kladie sa dôraz na ochranné konštrukcie. Direktíva upravuje váhu, rozmer, páku, stierač, zastavenie, zapalovanie.

ES má silných konkurentov v tretích krajinách - USA, Kanada. Ich súčasný podiel na trhu je 2%.

Ostatné oblasti

Direktíva o stavebných výrobkoch, má rámcový charakter. Cieľom je aby výrobky dodávané na trh ES spĺňali všetky kritéria (spôsobilé k použitiu, spĺňali bezpečnostné normy,..).

Európsky stavebný kódex - je tu uvedená úprava týkajúca sa širokého okruhu výrobkov. Ide o všetky druhy materiálov, konštrukčných a montážnych prvkov a zariadení pre montážne práce. Ale postráda konkrétnu definíciu, je obecná - je ťažko odhadnúť jej dosah.

Direktíva o bezpečnosti hračiek - najpozornejšie sledovaná. Ide o prísne pravidlá a prevencie akéhokoľvek rizika zdravia dieťaťa. (kritérium- veková hranica 14 rokov)

Direktíva o zdravotníckych predmetoch implantovaných do ľudského tela. Musia spĺňať požiadavky na spoľahlivosť (ak sú poháňané batériou), ak je overený výrobok označený „CE“.

Ostatné oblasti - vo vzťahu k osobám

- voľný pohyb občanov členských štátov po celom území nesúvisí iba s odstránením kontroly na vnút. hraniciach ES ale aj s možnosťou vykonávať povolanie kdekoľvek v ES, a to podľa vlastnej slobodnej voľby

- aby sa splnili požiadavky Rímskej zmluvy - humánne a sociálne hľadisko

- zákl. predpokladom k zabezpečeniu týchto práv je odstránenie akejkoľvek diskriminácie založenej na nár. hľadisku, ktoré by bolo prekážkou pre výkon zamestnania

- s tým súvisí vymedzenie kritérií pre posúdenie odbornej spôsobilosti pre výkon práce - vytvoriť istotu, že dané zamestnanie budem môcť vykonávať (len tí, čo sú odborne spôsobilí, uznávanie diplomov, certifikátov a ďalších kvalifikačných dokumentov)

K riešeniu tohto problému pristúpila Eur. komisia najprv na sektorovej báze - prijala 60 direktív, vzťahujúcich sa na rôzne povolania (napr. 1964 - 1. direktíva o obchodníkoch a obch. zástupcoch a pod., ďalej výkon poisťovacieho zástupcu a pod.)

Na základe týchto direktív bol plne liberalizovaný prístup k výkonu povolania v týchto oblastiach. Štáty boli povinné uznávať doklady iných čl. štátov. Oblasť zdravotníctva - špecifická oblasť - pre výkon profesie je potrebné vychádzať z takýchto princípov:

1. existuje tzv. koordinačná direktíva - sú stanovené harmonizačné kritériá pre udelenie diplomu a uznávacie kritériá, ktoré stanovujú princíp automatického uznávania diplomu - ak spĺňajú predch. kritériá (vzťahujú sa na lekárov, sestry, zubárov, veterinárov, pôrodné asistentky a lekárnikov). Na podobných princípoch sú založené aj direktívy, vzťahujúce sa na výkon povolania pri preprave tovaru a cestujúcich v cestnej doprave, na právnikov a architektov + pripravuje sa na auditorov.

- vo vzťahu k verejným prácam a zákazkám

- táto oblasť tradične vyhradená domácim dodávateľom (známosti a rôzne väzby na štátne orgány pre ich získanie)

- domáci dodávatelia dostávali prednosť pred zahraničnými bez prihliadnutia na konkurencnosť ich ponúk - deformovaná súťaž na trhu

- problematika ver. prác a dodávok do verejného sektoru sa dotýka celej rady oblastí: stavebníctvo, inžinierske stavby, palivovo - energetická oblasť (teplárne), telekomunikácie, dodávky pitnej vody a energie, dopravné zariadenia, priemyslové stroje, vybavenie úradov + osobné autá

- ide o obrovský trh - predstavuje približne 9% HDP spoločenstva = 300 mld. ECU

- preto projekt jednotného trhu počítá podmienky v tejto oblasti - predovšetkým ide o to, aby boli transparentné informácie, harmonizácia pri vypisovaní tendrov, získavanie kontaktov podľa rovnakých pravidiel (podmienky pre spravodlivú súťaž na trhu)

- prvé kroky k riešeniu už v 70. rokoch - bolo stanovených niekoľko direktív, aby štáty prijali niektoré legislatívne opatrenia (napr. direktíva k verejným prácam, všade tam kde hodnota kontraktov na výstavbu činila najmenej 1mil ECU bez DPH)

- direktíva pre dodávky do verejného sektoru, kde hodnota kontraktov činila najmenej 200000 ECU

Po roku 1980 sa dokonca táto direktíva znížila na 130000 ECU.

Nazáklade týchto direktív boli vytvorené rovnaké podmienky pre súťaž na trhu pre všetkých potenc. dodávateľov, predovšetkým pri postupe vypísania tendrov a udeleniu kontraktu. Oznámenie o tendroch musí byť publikované v ústrednom liste ES, vrátane časových limitov.

Ani jedna z týchto direktív však nespĺnila očakávanie, príčiny:

- vychádzalo sa zo zložitej hosp. situácie = ropná kríza - viedlo to k porušovaniu úprav (nepublikovali sa tendre,..)

- došlo k vylúčeniu niektorých sektorov - dopravné služby, distribúcia pitnej vody a energie, telekomunikácie (ide o tzv. vylúčené sektory do doby, než sa podarí minimalizovať nepriaznivé účinky

- výnimky, obmedzenia sú iba na dodávky rovnošiat pre armádu, letecký personál - nie je treba vypisovať tender.

- vo vzťahu ku kapitálu

- úplne voľný pohyb kapitálu v ES je jednou zo 4 zákl. požiadaviek spojených s voľným trhom

- liberalizácia kap. pohybov postupovala v rôznej intenzite a rôznym tempom v jednotliv. štátoch

- prvé kroky urobilo Nemecko už po 1974 - výsledok: odstránenie všetkých dočasných kontrol v oblasti pohybu kapitálu

- na úrovni spoločenstva - prvé kroky až v 1983 - cieľ rovnaký ako v Nemecku v 1974; došlo k úplnej deregulácii kapit. transakcií a to: v dlhodobých úveroch vo vzťahu ku komerčným transakciám, nadobúdanie zahraničných CP, prípustnosť vydávania CP vydaných v jednom čl. štáte na trh druhého čl. štátu

V októbri 1987 pristúpila Komisia k ďalším krokom - vytvorenie spoločného finančného trhu ES (termín do 1990) ale realizovalo sa až v 1992 - odstránenie menovej kontroly medzi čl. štátmi

- vo vzťahu k službám

- význam služieb vyplýva z ich 60% podielu na pridanej hodnote vyprodukovanej v ES

- môžeme tu zaradiť širokú oblasť ekon. aktivít - konzultačné služby, bankovníctvo, poisťovníctvo, doprava, informatika, telekomunikačné + bežné služby pre obyvateľstvo

1. FINANČNÉ SLUŽBY

- predstavujú obrovský potenciál trhu, ktorý má nenahraditeľný význam pre fungovanie výr. sektoru a ostatných služieb (6,5% HDP Spoločenstva z bankovníctva a poisťovníctva, ale zamstnáva iba 3% prac. síl - aj keď rastie ich počet.

- patria medzi oblasti, ktoré na veľkom trhu ES najviac profitujú - odhaduje sa, že integráciou fin. trhu bol prínos približne 22 mld. ECU; prínosy by boli ešte väčšie, ak by existovala spoločná mena v ES

A) bankové služby

B) poisťovacie služby

C) cenné papiere

A) najvýznamnejšou úpravou bola 2. direktíva a koordinácia právnych predpisov vo vzťahu k administr. činnostiám bánk. 2. direktíva - stanovila podmienky pre úplné odstránenie prekážok pohybu kapitálu.

- zákl. princíp: ktorýkoľvek úverový ústav riadne autorizovaný vo svojej krajine si môže založiť sídlo v ktoromkoľvek čl. štáte ES a vykonávať obch. činnosť bez akéhokoľvek ďalšieho povolenia

- v návaznosti na 2. bankovú direktívu bola vydaná smernica „Jediné Európske oprávnenie“, v ktorom je presne vymedzený predmet činnosti, ktorý zahŕňa prakticky všetky bankové transakcie, vrátane transakcií s CP. Sú v ňom vymedzené oblasti, ktoré treba harmonizovať pri vytvorení spoločnej meny; stanovený, koľko musí mať úverová inštitúcia kapitálu pri založení - 5 mil. ECU, spôsob bankového dohľadu nad hlavnými akcionármi a hranica ich akciových podielov v podnikoch nebankového charakteru, spôsob rozdelenia akciového kapitálu, postavenie dozornej rady.

Vydaná úprava týkajúca sa nielen bánk, ale aj práv klientov = na jej základe, môže občan štátu ES (ľubovoľného) používať bankovú kartovú celú oblasť ES.

Európsky kódex pravidiel pre úverové inštitúcie - ich prístup ku klientom; ochrana spotrebiteľa (klienta), zásady pre úverové dojednávania s klientom - hlavne z hľadiska stanovenia ročného % sadzieb, podmienky splácania, spôsob platenia. Podľa nej od 1.1. 1993 je výška percenta z poskytnutého úveru kalkulovaná podľa jednotného vzorca v celom ES (podľa veľkosti a dĺžky úveru).

B) - direktívy

- pre vytvorenie podmienok jednotného poisťovania (1986 - žaloba proti štátom Dán., Fr., Nem., Írsko, konali protiprávne, nedovoľovali vykonávanie poisť. služieb iným spoločnostiam)

- v Rade v roku 1988 bola prijatá 2. direktíva o koordinácii právnych úprav na úseku priameho poistenia (s výnimkou život. poistenia). Dosiahnuté princípy a rozhodnutia Eur. súdneho dvora, ktoré sú aplikované na „veľké priemyslové riziká“ - riziká z obchodnej alebo priemyselnej činnosti firiem, ktoré zamestnávajú viac ako 200 osôb a obrat vyšší ako ? - tie musia byť poistené

- ďalej sa realizoval trh na úseku životného poistenia podľa direktívy môžu všetci občania ES uzatvoriť poisťku v ktoromkoľvek štáte ES.

- ďalšie oblasti: banková direktíva z '89 sa vzťahuje na poistenie bánk, poisťovní, pre ktoré sú stanovené pravidlá pre publikovanie ročných účtov

- významná direktíva z 1989 o harmonizácii niektorých právnych úprav v oblasti poistenia mot. vozidiel prostredníctvom „zelenej karty“, ktorá je platná vo všetkých štátoch;

- v prípade nehody poistenec môže žiadať odškodné s poistenia, ktoré bude preňho najvýhodnejšie (toho štátu, kde je vyššie)

- v prípade, že nehodu spôsobil nepoistený alebo nazistený vodič, nebude sa musieť voči poisťovni dokazovať súdnou cestou

C) - vydávanie a obchodovanie s CP bez obmedzenia

- konkrétne opatrenia pre vytvorenie jednotného trhu CP boli vydané až 1979

2. DOPRAVA

- podieľa sa 7% na celom HDP Spoločenstva

- je širokoobchodovateľnou službou

- stále je jedným z regulovaných a silne chránených sektorov ES, či už na národnej alebo regionálnej úrovni

- regulácia je vykonávaná predovšetkým úpravami tarifných predpisov, linkových

- prepravné služby v ES sú silne subvenované, až tak, že presahujú 50% skutočných nákladov

A) Letecká doprava

- tradícia : všetky štáty v rámci svojho práva suverenity uplatňujú tvrdú kontrolu nad vzdušným priestorom, viedlo to k rozdeleniu trhu vzdušnej dopravy medzi obmedzený počet národných let. spol.

- 1957- až po podpísaní Rímskej zmluvy - vytvoriť jednotnú dopravnú politiku ES

- letecká doprava ostala celých 30 rokov v ES mimo integračného procesu

- až v 1979 - Komisia pristúpila k 1. kroku a riešeniu problému: upravili sa vzťahy v oblasti civilného letectva medzi čl. štátmi a pristúpilo sa k riešeniu vzťahov k 3. štátom

Celé úsilie smerovalo, aby sa zvýšila produktivita civilných let. služieb - prijalo sa rozhodnutie o cenách leteniek pravidelnej leteckej dopravy (zjednotenie - určité vyrovnanie), spoločné využívanie prepravných kapacít. V nadväznosti na 1. úpravu došlo k ďalšej liberalizácii, a to tak, že sa plne otvoril trh pre leteckú dopravu na celom území ES, a to prostredníctvom voľnej tvorby tarifov, vytvorili sa jednotné predpisy

Najväčšie problémy boli opatrenia v oblasti sociálnej - poskytovanie rôznych výhod leteckému personálu - zjednotenie. Výrazný krok v smere k zákazníkom - vytvorenie počítačového systému tzv. rezervných letov prostredníctvom systému Galileo a Amadeus - odstránili sa „špekulácie“ so zákazníkmi.

B) Cestná doprava

- na úseku cestnej nákladnej dopravy platí aj v súčasnosti systém bilaterálnych kvôt, na základe ktorých si môžu čl. štáty ES medzi sebou alokovať určitý počet oprávnení alebo licencií a prevádzať ich na subjekty, ktoré vykonávajú prepravné služby
- tieto opatrenia sú dosť reštriktívne
- tento systém mimo iného slúži k ochrane železničnej nákladnej dopravy - ten je dosť nákladný z hľadiska jednotného trhu
- tvorba cien - 1989 bol ukončený systém povinných taríf na prepravu nákladov po cestách medzi čl. štátmi - platí voľná cenová tvorba
- cestná nákl. doprava je do určitej miery obmedzovaná - objektívne je preťažená
- doprava cestujúcich :
  - zjednotili sa procedúry a podmienky, za ktorých môže ich prevádzkovateľ uskutočňovať dopravu
  - každý dopravca nemusí mať svoju kanceláriu v tom čl. štáte, kde chce prevádzkovať svoje služby (autobusová, autokarová doprava, taxi,...)

C) Železničná doprava

- problematika ž.d. je spojená s jej veľkou nákladovosťou a konkurenciou cestnej nákl. dopravy + existuje monopol z hľadiska štátu - výhradný prístup k infraštruktúre - tým sa tiež zvyšujú náklady - prekážka transhraničných služieb
- v súčasnosti vo vnútri ES existuje 13 rozdielnych železničných sietí - spomaľuje to vlakovú dopravu, robí ju nepružnou; sú navrhnuté úpravy platné pre technickú špecializáciu rozchodov koľajníc, elektrického prúdu, kombinácia koľajníc pre os. a nákl. dopravu, najvyššia rýchlosť...
- problém : preťaženie cestných spojov - rieši sa to kombináciou cestnej a železničnej dopravy - východisko : zreformovanie dane, to preto že existuje cestná daň a poplatok za použitie železnice

D) Námorná doprava

- bol prijatý balíček opatrení, kt. zaručuje slobodu poskytovania služieb prostr. voľnej súťaže na trhu.
- pre harmonizáciu dopravy boli vydané podmienky pre nám. flóty Spoločenstva, hlavne týkajúce sa prepravy potravinových nákladov harmonizácia technických štandardov, zlepšenie štátnej prístavnej kontroly a vypracovanie moderných progr. rozvoja nám. flotíl čl. štátov.